

ELSŐ HÍRLEVÉL

Üdvözlét az Olvasónak! Ön a Georg Kühlewind Alapítvány első hírlevelét olvassa, melyet 2013 januárjától egy-két hónapos rendszerességgel fogunk – a visszajelzésektől függően – az Alapítvány honlapján közzétenni. Itt olvashatnak majd Alapítványunk tevékenységéről, híreiről. De olvashatnak majd mást is. Cikkeket, visszaemlékezéseket az Alapítvány névadójáról; valamint azokat a fennmaradt írásokat is, amiket azok írtak, vagy valamilyen módon maguk után hagytak, akik Székely György baráti köréhez tartoztak, akikkel évtizedeken keresztül dolgozott együtt, de ma már nincsenek közöttünk. Ez alkalommal és még néhány további hírlevélben Rácz György leveleit olvashatják, aki 2009 júliusában halt meg. Együtt dolgozott Székely Györggyel, tanszékvezető helyettesként ő lett utóda a Műegyetem fizikai kémia tanszékén. Évtizedekig nélkülözhetetlen tagja volt Székely György hétfői körének. (Mely hétfő persze néha évekig – csütörtökön volt.) Azt remélem, hogy levelei mindenki számára örömet okoznak. Közzétételüket ez indokolja.

Ez egy nyitott fórum, vagy legalábbis az szeretne lenni. Örülnék, ha mások is így gondolnák. Ehhez Önök is kellenek. Bármiféle hozzászólást, kérdést vagy ötletet szívesen veszünk. Ha lesz ilyen – én bízom benne –, e célra rovatot biztosítunk: *Olvasóink írják* címmel. Az esetleg felmerülő kérdésekre a hírlevél szerkesztője kísérli majd meg a válaszadást, vagy ha végképp tanácstalan, az Alapítvány vezetőségének segítségét kéri. E mostani alapítványi közlemény kapcsolatfelvételre is szolgál. Publikálhatnak mások is ezen a fórumon, ha írásaikat az Alapítvány kuratóriuma színvonalasnak ítéli, amire persze garanciát nem vállalhatunk. Látni fogják, hogy e hírlevél anyagait részben saját írásom, részben a hozzám írt levelek adják. Ne tekintsék ezt személyes „túltengésnek”. Ez távol áll tőlem. Ezek az írások voltak kéznél. S bár nem ígérem, hogy a későbbiekben hasonló nem fordulhat elő, mindenesetre nem ez a törekvésem, hanem épp az ellenkezője.

Szervezeti hír: az Alapítvány vezetésében változás történt. Jakubinyi László kilépett a kuratóriumból. Köszönet eddigi munkájáért. Laci nagyon sokat tett azért, hogy az alapítványi működésről a kuratórium tagjainak valamiféle fogalma legyen. Több ötletét is figyelemre méltónak ítéltük, remélem, megvalósulnak. Ebből láthatják: együttműködésünk megmarad. 2013-ban a Laci által irányított Szimbiózis Alapítvánnyal tervezünk közös eseményt, melyről amint biztos lesz, a hírlevél ad majd tájékoztatást.

2012. december 2-án az Óbudai Waldorf Iskolában közös gyakorlás volt Pál József vezetésével. Hasonló jellegű együttléteket a továbbiakban is tervezünk. Időpontjukról a hírlevél tájékoztat majd, miként – látni fogják – ez alkalommal is.

2012. december 11-én a Goethe Intézet Ráday utcai székháza adott otthont Székely Anikó *Égi lajtorján – A spontán vallásosságtól a megismerésig* című könyve bemutatójának, mely a Kláris Kiadó gondozásában jelent meg. A könyv a szabad vallás tanításának hiánypótló kézikönyve. A bemutatót Lendvay Miklós, a Kláris Kiadó vezetője vezette. A könyvből Rostás Eszter olvasott fel részleteket; a szerzővel e sorok írója folytatott beszélgetést.

2012. február 1-jén, pénteken délután 5 órától, és 2-án, szombat délelőtt fél 10-től, tehát két részben Böszörményi László vezetésével az *emlékezésről lesz szó*. Az összejövétel helyszíne még nem tisztázott, mert a résztvevők száma csak most vált tudottá. E-mailben küldünk értesítést az esemény helyszínéről.

2013. 01. 15.

Fenyő Ervin

*

Gyuri

A 2008. november 19-én, a miskolci Kühlewind-ház avatásán elhangzott beszéd szerkesztett változata

Mondjak valamit Gyuriról – így szólt a felkérés. Már azt is meg kell magyaráznom, miért mondom: „Gyuriról”, és nem – miképp az ünnepélyes alkalomhoz illik – Székely Györgyről vagy Georg Kühlewindről. Nem sok évvel ezelőtt, valaki megkérdezte, miképpen szólíthatja őt: „Gyuri bácsi?” Egy pillanatra eltűnődött, belegondolt, miért is merülhetett fel a kérdés, aztán nagyon egyszerűen azt mondta: „Gyuri”. Ez azért jut most eszembe, mert a mai összejövetel résztvevői a Georg Kühlewind-ház avatására érkeztek. Ám a személytől, akiről ezt az impozáns házat elnevezték, távol állt minden emlékmű- vagy szoborszerűség. Ez két tekintetben is igaz: nem faragott, nem formált senkiből „szobrot” vagy „bálványt” – és még véletlenül sem merült fel benne az igény, hogy belőle az váljék. Sőt. Ha volt életének valamiféle iránya, az épp ellentétes volt ezzel: feloldani a konvenciókat, szokásokat, kötöttségeket, oldani mindent, ami előre kész, rögzített vagy megformált.

Ennek értelmében tudta – és így is élt! –, hogy a valódi emberi élet folytonos változás. Kimondok egy szót – és utólag tudom, hogy lehetett volna jobban, pontosabban, igazabban is mondani. De ahhoz, hogy ezt felismerjem, ki kellett mondani olyan ügyetlenül, ahogy épp előzőleg tudtam. Mindek értelmében, ha van bennem kellő bátorság, a következő pillanatban már ennek az új tudásnak a birtokában teszek valamit másképp, jobban. Ha valaki él, számára semmi nem végleges, legkevésbé ő maga. S miután folyton változik, ugyanígy tekint mindenki másra is. És ha nincs bennünk magunkról dédelgetett, kényszeres önkép, melyről képtelenek vagyunk lemondani – ez megszabadulással, megkönnyebbüléssel jár. Gyuri számíthatatlan, folyton változó ember volt, minden helyzetben képes volt új szemmel nézni önmagára és másra is.

Mi mondható el egy ilyen szemléletű ember életéről? Az életrajzi adatok semmit nem mondanak. 1924. március 13-án született, és élete 2006. január 15-én zárult. Ami e két időpont között van – bár sok emléket őrzök róla, melyek mindennapjaimban együtt élnek velem, óvnak, vezetnek –, forgácsok csupán, fecsegés lenne ezeket Önökkel megosztani.

Gyuri életének középpontjában a forrás állt, amelyből mindenkor képes volt újat teremteni. E forrás lényünk középpontja: a Szó képessége, mely maga a Kezdet. Nagy képesség – minden belőle következik. Ha valaki kezdeni képes – szabad. Ily módon nincs – és csak így nincs – elrontott, bevégzett élet. Aki tudatára ébred e forrásnak, tudja, hogy mindenki másban is a Kezdet képessége él. Bármely előzmény ellenére. Ebből következik a mindenkit megillető bizalom és nyitottság. Gyuri nem szerette a vitát. Mikor látta, hogy az álláspontok megkövesednek, érzékelhetően volt egy pillanat, amikor unatkozni kezdett, majd egy kicsivel később valami másra kezdett figyelni, melyre a kötött helyzet ellenére figyelhetett. Gyakorolt. Talán senki sem vette észre. Minden helyzetben gyakorolt, hiszen a figyelmünk vagyunk. Vallotta: a figyelem áll hozzánk legközelebb, semmi nem lehetséges nélküle. Ha másoktól eltérő véleménye volt, ez nem jelentette azt, hogy akár a következő pillanatban ne tette volna mérlegre korábbi ítéletét, ne tudta volna meggondolni újra, mit mond vagy gondol a másik. Nem konzerválta a múltat, nem üzött sportot abból, hogy egyszer és mindenkorra lezárjon emberi kapcsolatokat. Nem szerette a zártságot. Tudta: az élet elvesztésével jár. Ezért próbálta minden helyzetben feloldani. Határait oldotta. Megtehetette. Ebben szabad volt. Így oldotta azt a határt is, amiképpen másikat látta. Az is az ő határa volt. Nem tartott meg magának semmit. Semmit, mi eleve kész, formált, semmit, mi halott. Mindig az élőt, a születőt, az újat kereste. Ez lett az akarata. Tapasztaló nélkül ez nem valósítható meg a földön.

Önök most azt gondolhatják: mi közünk ehhez? Miről beszél itt ez a bolond ember? Mélységesen megértem, ha valaki tán ezt gondolja. De vegyék fontolóra: ha az ember nem oldja fel elkülönültségét – létrehozza azt. Teremtő lény. Akár tud róla, akár nem. Ha nem hoz létre, nem teremt újat: múltját, önképét ismétli, azt teremti meg. Mondjuk: bálványt csinál – önmagából vagy valaki másból. Ami persze ugyanaz. A Kezdet mindkét esetben kimarad. Feledésbe megy. Nem ártatlan mulasztás! Tekintélyelvűség, készre támaszkodás helyettesíti, melyet – egy idő után – másoktól is számon kérünk, megkövetelünk. Elvek, teóriák, kész lelki és gondolati formák így kövesednek meg. Azzal együtt, aki létrehozza őket és ragaszkodik hozzájuk. Mindez azonban ne tévesszen meg minket. Minden bálvány gonosz. Önösség formálja.

Georg Kühlewind – felvett név. Miért éppen ez? Miért nem valami más? Jelentése: „Hűvös szél”. Mint egy indián törzsfő a *Winnetou*-ben. Választhatott volna más nevet is. De ezt választotta. Talán mert megtapasztalta: könnyen lelkesedünk, s ez sok esetben nagyon is pusztító. Fejest ugrunk valamilyen lelkesítő számárságba, ahonnan keserves a visszaút. Jobb az óvatos, hűvös távolságtartás. Kühlewind... Könyveit ezen a néven publikálta – németül. Saját neve alatt akkor tájt Magyarországon nem publikálhatott. Persze a névválasztás játék is. Az ötlet már munkái nyilvánosságra kerülése előtt is foglalkoztatta. 1966 nyarán írt jegyzetfüzetének első oldalán ez áll:

Dr. Wicliff Huss Bruno d’Arc Kühlewind Arian

Nevek. A játék hozzátartozik az élethez – a név eltakar, elfed. Mintha azt mondaná: „Úgysem mondom meg, ki vagyok. Ha tudnám se. De nem tudom. Különben... az vagyok, akinek gondolsz. Wicliffe... John (1324-1384)? Husz... János (1369-1415)? D’Arc... Jeanne (1412-1431)? Bruno... Giordano (1548-1600)? Arian... Arianus, azaz Arius (260 körül – 336) követője, aki azt tanította, hogy Jézus nem egylényegű az Atyával? Nem mindegy, hogy nevezem el magam? Mind én vagyok és egyik sem! Különben: vagyok, akinek látsz! Magad adsz »nevet« nekem. Megismerésed határait átlépni nem tudod.”

Ha valaki figyelni tud, köznapi gesztusai éppoly beszédesek, mint amit gondol. Sokszor megcsodáltam hétfő esti összejöveteleinken, hogyan töltötte ki a kávé, milyen szelíd figyelemmel kísérve adta át. Vagy: ahogy a ribizlit szedte a kertben, ahogy nyáreste az eget kémlelte, vagy a rigókat leste szobája ablakából, miként csipegetnek a számukra kitett magokból.

Önéletrajzában írja, 1984-ben:

„Egyéb? Ez a legnagyobb és legfontosabb kérdés, és pontosan ez az, amire nem tudom a választ. Megnyugtató viszont, hogy ezzel nem vagyok egyedül.”

Mi „lesz”? Nem tudjuk, nem tudhatjuk, hiszen mindig születik. Tanú kell(ene) hozzá.

Az életmű 25 elkészült könyv, a 26.-nak csak az első fejezete készült el. Azt gondolom: művei az életrajza. Legtöbbször külső történésekkel helyettesítik. Ha nincs más. Gyuri esetében az igazi életrajz annak a figyelemnek a története, ami egyik művét összekapcsolja a másikkal. A folytonosan alakuló-változó alanynak a története, aki újabb és újabb válaszokat próbált adni a sorsában megjelenő kihívásokra. Igazi életrajza a szavak felettiben él, mert éppen hogy nem leírható. De visszakereshető. Csak értő olvasó kell hozzá. Legalább olyan szintű, amilyen szinten ő írt és gondolkodott. Ismeretelmélet, nyelvészet, antropozófia, pszichológia, pedagógia és gyógypedagógia, az egészséges emberi gondolkodás nélkülözhetetlen mozdulatai – „normálistól az egészségesig.” Foglalkozott autistákkal, diszlexiásokkal, akiket nem fogad be a társadalom. Különöségeikben képes volt meglátni a legmagasabb rendűt. A legmélyebb tisztelettel nézett a kirekesztettek, megbélyegzettek, a legtöbbet tudta tanulni tőlük – értette őket.

A Kühlewind-ház még nincs egészen kész. Falai állnak, a hozzá vezető út megépült. De amitől élete lesz – Önökön múlik. Azok fogják megteremteni a lelkét, akik értelmes élettől fogják megtölteni. Azt gondolom: Székely György életműve és példája ebben segíteni fog. Ne

feledkezzenek el róla, fedezzék fel magukban is a teremtő forrást, a kezdetet – ne faragjanak Gyuriból bálvány. Ha megpróbálják elevenné tenni mindazt, amit remélt – jelen lesz ő is a róla elnevezett ház falai között. De mindenekelőtt az a szellem lesz jelen, mely őt magát is tanította. Ne ériék be kevesebbel!

Fenyő Ervin

Rácz György leveleiből

I.

Kedves Barátom!

Budapest, 1996. április 12.¹

Desert, elhagyatottság, pusztaság vagy valami hasonló lehetne levelem kulcsszava. Egyenes folytatása annak, amit vagy egy éve írtam, miszerint nincs értelme az írásnak, ezért befejezem. Próbálkoztam még ezzel-azzal, és közben kiderült, hogy mi rejtezik a dolgok mélyén: innen a cím: pusztaság, elhagyatottság, szótlanság, szeretetlenség, tehetetlenség, reménytelenség, hitetlenség. Nem folytatom, borzasztó. Mégis írok, tehát mindez nem igaz, van remény, stb. Mert pusztaságnak kell lennie, hogy legyen kezdet. Vörösmarty *Csongor és Tündéje* ürügyén Eszter unokám kérdése ragadott ki a teljes mozdulatlanságból, megdermedt állapotomból: Mit szimbolizál a „hármast út”? A pusztaság közepe ez, sivatag, ahová az önáltatók és az ördögök időnként visszatérnek, az előbbieket, hogy újrakezddjenek, az utóbbiak, hogy a kezdést kisiklassák, az embereket hamis útra tereljék. Igazi kezdőt jellemzi, hogy nem megy sehová, mert tudja, hogy ő a kezdőpont, minden út kerülő, a pusztaságba visszatérő. Viszont azt is tudja, érzi, hogy a valódi út ismeretlen, a cél elérhetetlen, a boldogság szinte lehetetlen. Ezért mindenki elindul valamire, s e közben fáradtságos munkával és jószándékú igyekezettel megteremti magában a pusztaságot: Vörösmarty tája ez a belső pusztaság, ahol nincs remény, szeretet, enyhesség, stb., lásd fent. Akkor ezt még csak kevesen tudták és látták. Ma már mindenki tudhatná. De nem jön rá, hogy mi a baja: áltatja magát a tudományával, gazdagságával, hatalmával. Akinek mindez hiányzik, az felejtést keres az alkoholban és a drogban: mert a pusztaságban majdnem kibírhatatlan.

De térjünk a lényegre! Hogyan függ össze a naplóírás a belső pusztaság kialakulásával? Az ember érteni akar. Ez századunk legjellemzőbb vonása. Természetesen a *Bibliát* is érteni akarjuk. De előbb megtanuljuk a természettudományos vizsgálódás módszerét. És ezzel a *Bibliát* is felaprítjuk, szétszedjük, összehasonlítjuk, értelmezzük, sőt átírjuk. Elhelyezzük térben és időben. Közben elkopnak a szavai. Már alig jelentenek valamit, már csak szimbólumok, már csak betűk. Egyre több szó kell az egyre kevesebb kifejtéséhez.

Olyan ez, mint az erózió. Valaha a szavak hegyek voltak. A név mindent kifejezett. A mennyben nem életrajzot kérnek, csupán a nevedet írják fel. (Látod, hogy automatikusan ide írtam a „csupán” szócskát, mert nem hiszem, amit mondok. Az én nyelvérzékemben már többet jelent az életrajz a névnél.) A szavak lebontása, a hegyek lemorzsolása a történelmi korról kezdődött, amikor először leírták őket. Az első írások fényképek a hegyről: ilyen volt. A mai írások mutatják, mi lett belőlük.

Egy évvel ezelőtt megláttam, hogy hiába írok: az írásból sohasem jutok el a hön óhajtott beszédig. Beszéd alatt azt értem, amely a hegyekről szól.

---

¹Ezt a levelet 2001. okt. 16-án küldte el nekem Gyuri a következő szöveggel: „Kedves Ervin! Ezt a levelet találtam régi írásaim (file-im) között. Szeretettel küldöm el most neked. Gyurka” – A levél tartalma hosszú beszélgetéseinkre, közös sétáinkra utal, melyeknek központi témája a „puszta, a pusztaság” volt.

Most megláttam, hogy az írással a hegyekből homokot gyártok, a szám homokkal van tele. De megláttam elkeseredésemben azt is, hogy sorsomban az emberiség sorsa mutatkozott meg. Ez az a pusztaság, amely ott keletkezik, ahol a hegyeket lehordják, és a mélységeket feltöltik, mert készítik az Úr útját. Csak éppen nem tudatosan csináltam. Nem is lehet tudatosan csinálni, miután nem lehet fogalmunk róla, amíg el nem készült. Ki tudja elképzelni a sohasem látott, a sohasem érzett elhagyatottságot, azt, amikor a „Föld kietlen és pusztá volt”. Valahol kívül képzeljük. Máskor és másutt. Kinek lehetne elmagyarázni, hogy ez itt van, és most van. Tehát az ember a legjobb szándékkal dolgozik, érteni akar „teljes szívéből”, építeni akar, visszaállítani, helyrehozni. Aztán egyszer csak megmutatkozik az eredmény: a pusztaság. Így leszünk az isteni terv része, így teljesítjük kegyelemből a próféták felszólítását.

Mindez csak önáltatás, és káromra van, ha mostantól kezdve nem készítem az Úr útját. De ez a mondás megint érthetetlen, mert még csak a „pusztaság” szavát tudom, és fogalmam sincs arról, mi az „út”.

II.

[1996. dec.21.]

Kedves Ervin!

Köszönöm a jókívánságaidat, és „jóakarodat”, hogy te is el akartad küldeni nekem a „KARÁCSONYT”². Nagyon szép a könyv. Gyakran veszem a kezembe, és elolvasok egy-egy mondatot, de be kell vallanom, hogy nehéz olvasmány. Még ki kell dolgoznom a módszert. Az egyik lehetőség az, hogy megpróbálok további illusztrációkat keresni a szöveghez. Ha értem a szöveget, akkor az illusztrációk helyesek. Ha nem értem, rosszak. Téged kérlek, hogy bíráld el a mellékelt szövegeket.

1. téma. A tudati lélek: „az ember rálát önmagára, helyzetére, tudatára, és tudatának világhoz való viszonyára.”

Példa: P. J.³ *Egy arckép alá*

Kihűl a nap az alkonyi grafitban.
Tágasságával, mélységeivel
a néma tenger arcomba világít.
Öreg vagyok. Nem hiszek semmiben.
Öreg vagyok, lerombolt arcomon
csupán a víz ijesztő pusztasága.
A szürkület gránitpora. Csupán
a pórusok brutális csipkefátyla!
Hullámverés. Aztán a puha éj
boldogtalan zajai.
Vak rovar,
magam vagyok a rám sötétedő,
a világárva papundekluban.
És egyedül a feneketlen ágyban.
És egyedül a párnáim között
Magam vagyok az örökös magányban.
Akár a víz. Akár az anyaföld.

---

² Székely György (Georg Kühlewind) *Karácsony* című könyvéről van szó, melynek magyar kiadása 1996 karácsonya előtt jelent meg.

³ A rövidítés Pilinszky János nevét rejti.

„A tudat, a gondolkodás önmagát tagadja. De ugyanaz a képesség követhetné a másik irányba is a tudat fénysugarát növekvő intenzitásának irányában egészen a forrásig, a Szóig, a Logoszig.”

P. J. *Intelem*

Ne a lélekzetvételt. A zihálást.
Ne a nászasztalt. A lehulló
maradékot, hideget, árnyakat.
Ne a mozdulatot. A kapkodást.
A kampó csöndjét, azt jegyezd.
    Arra figyelj, amire városod,
    Az örök város máig is figyel:
    tornyaival, tetőivel,
    élő és halott polgáraival.
Akkor talán még napjaidban
hírül adhatod azt, miről
hírt adnod itt egyedül érdemes.
    Írnok,
    akkor talán nem jártál itt hiába.

Kedves Ervin! Kérdezem, érzed-e ebben a második versben a „másik irányt”, a befogadó figyelmet.

Boldog Ünnepet kívánok neked. Szeretettel

Gyurka

Balatonfüred, 1996. dec. 21.

Ui. Jól érzem magam. 1997. jan. 7-én már otthon leszek.⁴

Gyurka

III.

Kedves Ervin!

Budapest, 1997. márc. 8.

Mindez ideig öntudatlanul válogattam a versek között, amikor tanulni és okulni akartam. Válogatás közben valahogy megéreztem, melyiket tanulja meg. Nem tudom, mi vezetett, hiszen akkor még nem értettem, miről szól, miért tetszik. A vers értelme csak akkor bomlott ki, amikor már kívülről tudtam.

Néhány nappal ezelőtt említetted az *Aranykori töredéket*. Elolvastam. Nagyon idegen volt, magamtól biztosan nem kezdtem volna bele, mégis a te inspirációdát követve megtanultam. Bevallom, nagyon nehezen ment. Ma reggel tudtam először magamnak (magamban) felmondani. A hatás nem maradt el, megvilágosodtak a következő tények.

1. Ma az u. n. vallomásirodalom az emberről szól. Az emberről, aki elindul, hogy felfedezze saját realitását.
2. Minden szöveget a hétköznapi gondolkodásunkkal akarunk felfogni. Pilinszky versei ennek nem engednek. Érthetetlenek egészen addig, amíg a gondolkodást magára nem veszi az az érzés, amelyből lett. Ezáltal a gondolkodás fellép a vers szintjére, mert az említett érzés biztosan nem én-ézés, tehát nem a gondolkodás

---

⁴ A levelet a balatonfüredi Szívkórházból küldte.

kioltásával keletkezett. Az út fordított: egymásra talál az érzés és a gondolkodás. (Ez az igazi együttérzés.)

3. A késői, a rövid versekben a gondolkodásunkkal találunk rá az érzésre és a megtérésre. Az *Aranykori töredék*ben az érzést kell megtalálni, és ez világítja meg az értelmünket, és ontja a gondolatokat. Végeredményben minden esetben az intuícióig kell eljutni: de az öregkori versekben ugyanúgy el lehet feledkezni az intuícióról, mint a közönséges gondolkodásban, viszont az *Aranykori töredék*ben a gondolatok forrása „észrevehetőbb”: nem érzi az ember a feltétlen készletet (a hétköznapi szokásból eredően), hogy a vers megértése (felfénylése) után gondolatokat faragjon.

Őszinte barátsággal,

Gyurka

IV.

Kedves Ervin!

Balatonfüred, 1997. ápr. 16.

Harmadik napja élem kórházi életem és készülök arra, hogy írjak neked. A téma nem semleges, hanem nagyon is személyes. Az a helyzet, hogy nagyon kevés barátom van. Velük rendszerint nem otthonomban találkozom, hanem együtt sétálunk, vagy én megyek látogatóba hozzájuk.

Hozzánk rendszerint vendégségbe jönnek gyerekek, családok. Ilyenkor az időt evéssel, ivással, játékkal töltjük. Mindebből következik, hogy látogatásod különleges esemény volt.

Mindig arról ábrándozom, hogy vendégeimmel majd „komolyan” beszélgetünk, de ez nagyon ritkán sikerült. Most végre biztos lehettem abban, hogy – tekintve közös érdeklődésünket és rokon gondolkodásmódunkat – „üdítő beszélgetésben” lesz részem. Valóban így volt. Köszönöm, hogy barátságoddal megajándékoztál.

Aztán egyszer csak elfáradtam, és kértelek, hogy fejezzük be a beszélgetést. Te láttad rajtam a fáradtságot, féltettél, és gyorsan elbúcsúztál. A búcsúzásnál néztem először az arcodba, érzékenyen, de még mindig félig magammal eltelve. Becsuktam mögöttem az ajtót, de nem tűntél el előlem, hanem vonásaidról egyszerre mélységes fájdalmat olvastam le. Olyasfélét, amire rá kellett volna kérdeznem: Mi fáj? Mi bánt?

Egyszeriben bohócruhás, ügyetlen fajankónak éreztem magam. Parsifalnak, aki elszalasztotta az alkalmat. Átéltém őt. Legyengítve, kispolgár módon, de mégis átélés volt.

Pillanatnyilag (itt, a kórházban) azon igyekszem, hogy minél kevésbé vonuljak el írni-és olvasnivalóimmal; minél többet beszélgessek úgy, hogy az mindkettőnk számára üdítő legyen. Gyakorolnom kell a figyelmet, amely nem a tárgyra irányul, hanem a személyre, aki beszél.

Hát ezt akartam közölni veled, hogy tudd, még távozásod után is jót tettél velem, rávezettél egy hibámra.

Azt hiszem, hogy ide tartozik (Kuklay⁵ is a „TALÁLKOZÁSOK” témakörbe sorolta) Pilinszky *Elég* c. verse:

A teremtés bármilyen széles,
ólnál is szűkösebb.
Innét odáig. Kő, fa, ház.
Teszek, veszek. Korán jövök, megkésem.

---

⁵ Kuklay Antal körömi plébánosról van szó, aki könyvben tette közzé Pilinszky János verseiről szóló elemzéseit.

És mégis olykor belép valaki
és ami van, hirtelenül kitágul.
Elég egy arc látványa, egy jelenlét,
s a tapáták vérezni kezdenek.

Elég, igen, egy kéz elég amint
megkeveri a kávé, vagy ahogy
„visszavonul a bemutatkozásból”,
elég, hogy elfeledjük a helyet,
a levegőtlen ablaksort, igen,
hogy visszatérve éjszaka szobánkba
elfogadjuk az elfogadhatatlant.

Szeretettel ölel:

Gyurka